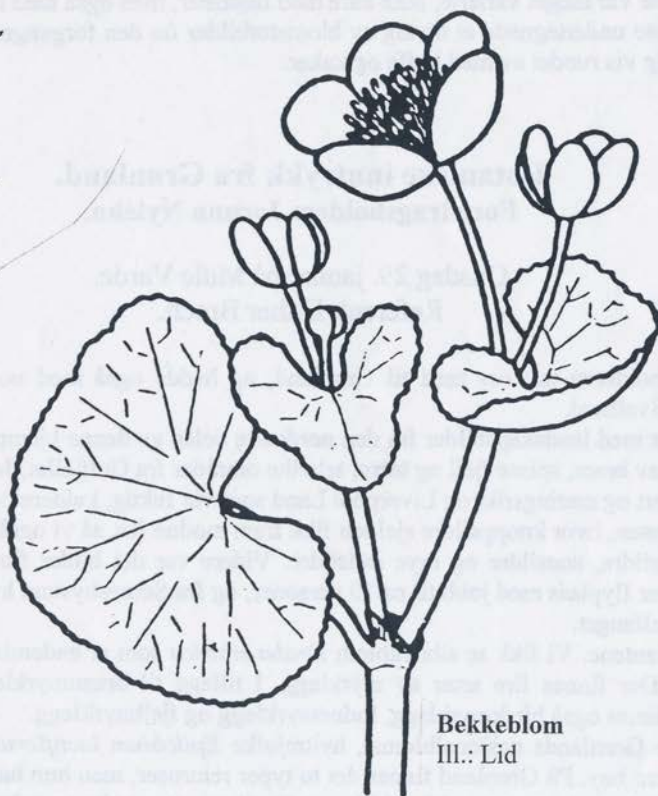
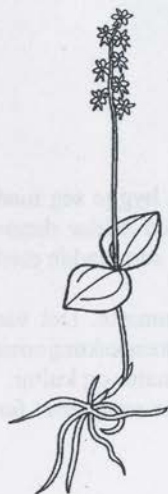

ÅRSRAPPORT

2003

Bekkeblom

Ill.: Lid

TELEMARK BOTANISKE FORENING

Blomstrende sommerminner.

Onsdag 8. januar på Mule Varde.

Referent: Christian Kortner.

18 interesserte møtte fram på Mule Varde denne onsdagskvelden for å hygge seg med bilder fra varmere dager. Det er fritt fram for medlemmene å ha med bilder denne kvelden, noe som pleier å være populært. Denne gangen var det bare to som hadde med bilder, men vi fylte tiden allikevel.

Harald Stendalen berget med bilder fra Gotland kvelden for de frammøtte. Det var mange fine og interessante bilder fra sommerens kommende mål for ukesekursjonen vår. Bildene var meget varierte, ikke bare med blomster, men også med natur og kultur. Etterpå viste undertegnede et utvalg av blomsterbilder fra den forgangne sommeren før vi på vanlig vis rundet av med kaffe og kaker.

Botaniske inntrykk fra Grønland.

Foredragsholder: Jorunn Nyléhn.

Onsdag 29. januar på Mule Varde.

Referent: Esther Broch.

Foredragsholderen tok oss med til Grønland, og hadde også med noen supplerende bilder fra Svalbard.

Hun startet med landskapsbilder fra den nordøstre delen av denne kjempestore øya. Det var bilder av breer, spisse fjell og tørre, artsrike områder fra Gulffjellet, Jansen Land som også var tørt og næringsrikt og Liverpool Land som var fuktig, kaldere og artsfattig.

Fra vestkysten, hvor knoppsildre sjelden fikk fram modne frø, så vi også bilder av gryn-sildre, tuesildre, snøsildre og mye rødsildre. Videre var det bilder fra Jameson Land hvor der var flyplass med jobb til ca.10 personer, og fra Scoresbysund hvor 5-6 familier levde av selfangst.

Over til plantene. Vi fikk se sibirublom *Draba sibirica* som er endemisk for Grønland og Sibir. Der finnes fire arter av myrklegg. I tillegg til brannmyrklegg *Pedicularis flammea* finnes også bleikmyrklegg, lodnemyrklegg og fjellmyrklegg.

Vi fikk se Grønlands nasjonalblomst, hvitmjølke *Epilobium lactiflorum*, som kan bli opptil 20 cm høy. På Grønland finnes det to typer reinrosor, men hun hadde bare funnet en av dem, den samme som vi har i Norge. Kantlyng var vanlig over hele Grønland og poselyng var vanligst lenger sør. Vi fikk se fjelløyentrøst, fjelltjæreblom, snøsøte, bergveronika og vanlig marinøkkel. Tundravier i forskjellige plantehøyder var veldig vanlig. Dvergbjørka kunne bli opptil 20 cm høy. Videre fikk vi se: Lapprose, snøarve, ullbakkestjerne (ikke uvanlig) og snøstjerneblom som har åtte underarter. Snømure,

flogmure (avblomstret), svalbardmure, rødstengelmure og raggmure vokste i næringsfattige strøk. Til slutt så vi fjellvalmue (hvit og gul), polarjonsokblom, polarkalkarve og arktisk løvetann.

De som var møtt fram denne kvelden satt igjen med fine blomsterinntrykk fra denne ellers karrige øya.

Årsmøte 2003.

Fredag 14. februar på Dag Bondeheim, Skien.

Referent: Åse Halvorsen.

SAKSLISTE:

Hovedforeningssaker:

1. Årsmelding fra styrets arbeid 2002
2. Revidert regnskap pr. 31. desember 2002
3. Arbeidsplan for 2003
4. Budsjett for 2003
5. Fastsettelse av sentral kontingentandel for 2004
6. Valg

Avdelingssaker:

1. Årsmelding 2002
2. Regnskap 2002
3. Forslag til årsmøtet
4. Valg

Det var 34 til stede på årsmøtet, hvorav 31 stemmeberettigete.

Møtet ble åpnet av Esther Broch.

Esther Broch ble valgt til dirigent og Åse Halvorsen til referent.

Innen selve årsmøtet startet, ble 2 medlemmer som var gått bort siste år minnet.

Hovedforeningssaker:

Årsmeldingen for 2002 ble lest opp punktvis. Det var ingen bemerkninger til denne.

Regnskapet for 2002 ble godkjent.

Arbeidsplan og budsjett for 2003 ble godkjent.

Hovedstyrets forslag til uforandret kontingentsats og Blyttia-pris for 2004 ble godkjent.

Valgkomitéens innstilling til styret, revisorer og valgkomité ble godkjent.

Avdelingssaker:

Årsmeldingen for 2002 ble lest opp og godkjent etter noen små bemerkninger.

Kassereren leste opp regnskapet for 2002. Det ble godkjent etter et par kommentarer. Styrets forslag til økning av den lokale delen av kontingenten for 2004 ble godkjent.

De nye satsene er:

A-medlem 425,-

B-medlem 190,-

C-medlem 160,-

D-medlem 70,-

E-medlem 40,-

Valgkomitéen ved Charlotte Bakke la fram sin innstilling til årsmøtet.

Alle de foreslåtte kandidatene ble valgt.

Styret: Styremedlem Esther Broch - ikke på valg
 Styremedlem Bjørn Erik Halvorsen - gjenvalgt for 2 år
 Styremedlem Christian Kortner - gjenvalgt for 1 år (leder av turkomitéen)
 Styremedlem Trond Risdal - (ny) valgt for 1 år
 Kasserer Åse Halvorsen - gjenvalgt for 2 år
 1. Varamedlem Grete Stendalen - (ny) valgt for 2 år
 2. Varamedlem Anne Vinorum - ikke på valg

Turkomité: Leder Christian Kortner - gjenvalgt for 1 år
 Medlem Målfrid Ergon - gjenvalgt for 1 år
 Medlem Kjell Thowsen - (ny) valgt for 1 år

Floraatlaskomité: Bjørn Erik Halvorsen - gjenvalgt for 1 år
 Roger Halvorsen - gjenvalgt for 1 år

Listera-komité: Priscilla Hansen - gjenvalgt for 1 år
 Liv Schiemann - gjenvalgt for 1 år
 Charlotte Bakke - gjenvalgt for 1 år

PR-ansvarlig: Charlotte Bakke - (ny) valgt for 1 år

Revisor: Rolf Ergon - gjenvalgt for 2 år

Valgkomité: Charlotte Bakke, Nina Lervik og Inger Johanne Vik, alle gjenvalgt for 1 år.

Etter årsmøtet redegjorde Bjørn Erik Halvorsen om en forespørsel fra Porsgrunn Kommune om **skjøtsel på Risøya**. Det dreier seg om frivillig arbeidskraft på idealistisk basis for å sikre biologisk mangfold knyttet til tradisjonelt kulturlandskap. TBF stiller seg positive til dette og håper at vi kan få hjelp fra medlemmene til slåttearbeid på Risøya og kanskje også andre steder i Langesundsfjorden.

Esther Broch informerte om at representanter for hovedstyret i **NBF ville komme på besøk**. På møtet 12. mars ville vi få besøk av leder Even W. Hanssen og kanskje også nestleder Bjørn Petter Løfall.

Esther opplyste også om at det ble **Botanikkdager** på Sunnmøre med base i Ålesund i uke 31.

Sammen med innkallelsen til årsmøtet lå det med innbydelse til **TBF's sommerekursjon** som ville gå til Gotland den siste uken i juni. Det var allerede kommet en del påmeldinger, og mange meldte seg på i løpet av kvelden.

Siste sak, som Bjørn Erik informerte om, var at det ble arbeidet med å skaffe foredragsholder til graskurset som vi håpet på å få arrangert i løpet av våren. Det hadde meldt seg en del interesserte, men det var plass til flere.

Så var det klart for kveldens foredrag: **Planter og barneleker.**

Foredragsholder: Roger Halvorsen.

Med fine bilder og visesang ble forsamlingen ført tilbake til barndommen og hvilken rolle blomstene spilte for lek og moro. Det er mange tradisjoner knyttet til barn og ville vekster. Å spikke fløyte om våren av selje eller rogn eller å lage båter av bark, har gamle røtter i kulturhistorien. Til fletteleker kan en bruke strandnellik, løvetann eller tiriltunge. Å binde blomsterkrans av jonsokblomst til midtsommerraften har vært gjort i uminnelige tider og det gjør vi i dag også. Å lage blåserør av sløke og skyte med rognebær eller einerbær har mange gutter gjort. Likeså å kaste borer på klærne og i håret på hverandre. Det å lage lyd ved hjelp av strå og gras ved å blåse på dem, har mange forsøkt. Kjempe blir brukt til å kjempe med, mens prestekrage brukes til flere regler om giftermål. En konkurranselek går ut på å klare å vrenge en fagerklokke uten at den blir ødelagt. Om marikåpe er det mange viser og vers om at ønsker må gå i oppfyllelse. Å spise den første blåveisen om våren skal verne mot ormebitt. Rødkløver og "sukker-topp" er gode å spise og ble sammen med høymol solgt når vi lekte butikk. Av lønnefruktene får man "neser", og med hasselnøtter kan vi spille filipine.

Det var enda flere ville vekster som Roger fortalte om i et interessant og underholdende foredrag. Han oppfordret til å la barn få leke med blomster og lage sine egne minner.

Kvelden ble avsluttet med hyggelig samvær rundt bordene mens vi koste oss med snitter og kake.

Herbariekveld.

Mandag 3. mars på Mule Varde.

Referent: Christian Kortner.

Tradisjonen tro la vi også i år inn en mulighet for våre medlemmer til å ta en nærmere titt på deler av Olaf Svendsens herbarium. 12 frammøtte fikk glede seg over et rikholdig utvalg av objekter fra følgende familier:

Sildre, bergknapp, reseda, portulakk, nellik, starr, gras, bregne, siv, melde, kurvplante, andemat, sivblom, vassgro, froskebitt, myrkongle, lilje og hornblad.

Medisinplanter fra vår ville flora.

Foredragsholder: Svein Dahl.

Onsdag 12. mars på Mule Varde.

Referent: Esther Broch.

Det var stort frammøte med 31 medlemmer.

Først fikk to representanter for NBF sentralt (Even Woldstad Hanssen og Bjørn Petter Løfall) litt tid til å informere om sentralstyrets tanker og gjøremål.

Svein Dahl innledet med å si at det var mange grunner til at planter ble brukt som medisin. Urter ble brukt som offer eller til å skremme bort slemme guder og demoner. Den moderne medisin startet med Hippokrates, far til den humane terminologien om balansen mellom kropp og sinn. Behandlingen var: årelating, svetting og oppkast.

Naturen ble sett på som et slags apotek. Ifølge signaturlæren som oppstod rundt 1500-tallet (Paracelsus) mente man å være i stand til å "lese" naturen og hva den kunne fortelle oss. F.eks. linnea med sine lange røtter som ble "lest" som nervebaner, ble brukt mot helvetesild. Botanikk ble den viktigste vitenskapen. Rundt 1500-tallet var det botaniske leger i alle byer av en viss størrelse. Oslo universitet ble av den grunn opprinnelig planlagt bygget der den botaniske hagen ligger i dag. Plantenavn var viktige og skulle være gjenkjennelige. Lovboka om planter på apotekene, *Farmakopea*, kom i 1775. Plantene i farmakopéet ble godkjent (*officinalis*) som medisin. 1785 hadde man blant annet i England droger av *Digitalis* som en av de viktigste. Tidlig på 1800-tallet ble det isolert stoffer som morfin og kinin. På slutten av 1800-tallet begynte man å framstille medisiner kjemisk, og da mistet plantemedisinen taket.

Tilbake til plantene og bruken av disse.

Hestehov *Tussilago farfara* ble brukt som middel mot hoste fordi den har slimløsende garvestoffer. Blåveis *Anemone hepatica* er et klassisk eksempel på signaturlæren. Med sine leverformete blader var dette en plante som ble brukt ved sykdommer i leveren.

Roten av *Primula* inneholder saponiner som gir en slimløsende droge. Bladene er gode på smak og ble brukt mot hoste. Kjerringrokk ble solgt i store mengder. I 1970 ble det solgt 7 tonn av denne planten. Teen/drogen er vanddrivende og ble brukt ved nyresykdommer.

Naturløsemidler ble sett på som ufarlige. De ble ofte markedsført gjennom ukebladene og unngikk dermed legemiddelkontrollen. Husk bruken av askeavkok som ble lik en epidemi, og førte til at hele skoger av ask ble rasert. Tepperot *Potentilla erecta* med fire kronblader og klar, rød rot ble brukt mot munnskåld og diaré. Islandsrose ble høstet og brukt som slimdroge.

Planter som ble benyttet til droger skulle høstes i godt vær med unntak av islandsrose som lettest ble høstet i regn. Ormetelg var en *officinalis*-droge. Rota hadde effekt mot mark i magen. Reinfann hadde de samme egenskapene som ormetelg og var med i farmakopéen. Barken av unge trær av trollhegg virker avførende. Den må lagres i ett år, for da spaltes stoffene. En amerikansk slektning av trollhegg gir pursenid som selges som tabletter på apoteket. Malurt "i begeret" brukes i absintbrennevin som er forbudt i enkelte land. Malurten, som gir bitterstoffer, brukes også i vermut i tillegg til at den ble brukt mot møll. Søterot *Gentiana purpurea* brukes òg som bitterdroge. Den finnes ikke i Danmark og er svært sjelden i Sverige og ble derfor en stor eksportartikkel fra Norge.

Digitalis ble også brukt på samme måte som groblad. Det var bare den røde som skulle brukes (digitoxintabletter). Konvallen har noen av de samme stoffene som *Digitalis* og noe av den samme effekten. Bulmeurten, en importert plante, har alkaloider som er sterke giftstoffer. Atropin gir store pupiller. Oraklet i Delfi fikk damp fra bulmeurtfrø. Det gav hallusinasjoner, var trolldom og ble benyttet av hekser. Giften ble blandet i øl. Tørkede piggepleblader inneholder skopodamin og ble blandet med tobakk og brukt som astmasigaretter. De ble òg brukt som sjøsyketabletter. Blandet med morfin ble de til likegladsprøyter som ble brukt i Tyskland. Legevendelrot ble brukt som et beroligende middel. Prikkperikum (blodblomst, manneblod) ble blandet i brennevin og brukt som en beroligende urt. Den har fått mye oppmerksomhet fordi den beroligende virkningen kan konkurrere med lykkepillen. Den får bare selges på apotek. Groblad har snerpende garvestoffer og ble brukt til sårbehandling. Den er "den hvite manns fotspor" i Amerika. Legesteinkløver inneholder kumarin som er amur i farmakopéen. Den ble brukt som melotenplaster mot byller. Barken av selje, pil og vier ble tygd på og gav salisylsyre (aspirin og Albyl E) som er et av våre mest brukte legemidler.

I våre dager snakkes det om at plantene inneholder antioksidanter, og det er fortsatt stor interesse og stort forbruk av planter og droger i mange varianter. Viktigst er likevel at kroppen ordner opp i det meste selv.

Floraatlaskveld.

Onsdag 2. april på Mule Varde.
Referent: Bjørn Erik Halvorsen.

9 personer hadde møtt fram denne kvelden. Bjørn Erik hadde laget et opplegg som var en parallellframvisning med lysbilder og utbredelseskarter på overhead projector. Med unntak av tysk mure, ble det vist bilder av alle omtalte arter.

Denne kvelden ble artene fra og med byreseda til og med rosefamilien omtalt, i alt 25 arter.

Blåveistur til Øvrumskollen.

Torsdag 1. mai. Turleder: Kjell Thowsen.
Referent: Kjell Thowsen.

Vårværet var ganske brukbart denne dagen da 13 stykker av oss fant å ville ta turen til Øvrumskollen ved Jarseng. Fra veien til Trollsåsen går det sti opp til toppen via kollens sør- og vestsida. Den fulgte vi og vi kunne glede oss over artsrik vårflora på veien opp. Som vårkål, blåveis, hvitveis, lerkespore, vårerteknapp, tannrot, tysbast, vårpenggeurt, maigull, gaukesyre, krattfiol, marianøkleblom, myske og gullstjerne. Etter å ha spist på toppen, gikk vi ned lia i retning av Øvrumsseter og siden inn i skogen litt nord for Sannisetet. Målet var å oppsøke en oppsiktsvekkende stor barlind og en "tvillingfuru – Knutsen m/frue" med skikkelig størrelse på. Dette lyktes med god guiding. Disse uvanlig store trærne vakte stor interesse og beundring og gjorde at nettopp denne vårturen ble litt spesiell. Returen gikk tilbake til Jarseng over Sannisetet og Trollsåsen hvor vi hele veien kunne glede oss over områdets fine vårblomstring.

Omkring Kyststien ved Langangsfjorden.

Søndag 11. mai. Turleder: Målfrid Ergon.
Referent: Målfrid Ergon.

Det var 12 framfotte.

Vi gikk først sørover langs vegen på vestsida. Der fant vi hvitrot (*Laserpitium latifolium*), en av dem var med blomster.

Siden stakk vi opp i åsene, og i ei frodig skorte bak Krokeikåsen fant vi mange flotte eksemplarer av storkonvall (*Polygonatum multiflorum*) og kranskonvall (*P. Verticillatum*), høgreiste våreterknapp (*Lathyrus vernus*) og knollerteknapp (*L. linifolius*). Myske (*Galium odoratum*) og skjellrot (*Lathraea squamaria*) var det mengder av og ikke å forglemme alle barlindtrærne (*Taxus baccata*).

Siden fulgte vi den nye Kyststien i retning Bjønnes og tok vår siste pause ved Solvikdammen.

Vårtur til Lifjell.

Søndag 25. mai.

Vårturen til Lifjell ble dessverre avlyst pga. dårlig vær.

Lyngdalen og sørover mot Grønnåsen nær Kragerø.

Søndag 1. juni. Turleder: Tore Kjærre.

Referent: Trond Risdal.

Ca. 15 deltakere møtte opp i Lyngdalen en fin søndag. Turen startet opp langs en skogsvei, men gikk snart over i en sti som til slutt forsvant. Opp og ned og botanisk var det lite å se før etter et par timers tur da vi nærmet oss toppen av Grønnåsen. Der var skogbunnen mye rikere, og av finere funn ble det notert: Grenmarasal *Sorbus subpinnata* nær toppen av Grønnåsen og falkebregne *Polystichum aculeatum* og skjellrot *Lathraea squamaria* i vestskråningen av Grønnåsen. Videre ble det notert myskegras *Millium effusum* og bråtestarr *Carex pilulifera*.

Presteåsen i Eidanger.

Torsdag 12. juni. Turleder: Charlotte Bakke.

Referent: Charlotte Bakke.

12 personer hadde bestemt seg for å bli med på TBF-tur til Presteåsen denne sommerkvelden. Gruppen startet opp ved Olavsberget camping i Nystrand, og gikk nordover langs gamle E 18 et stykke innen den tok av på en av turstiene som fører inn i området

rundt Presteåsen. Langs denne strekningen fantes flere eksemplarer av tårnurt *Arabis glabra*, mye fôr- rundbelg *Anthyllis vulneraria* ssp. *carpatica*, en og annen bakkestjerne *Erigeron acer* samt hvit jonsokblom *Silene latifolia* ssp. *alba* og geiteskjegg *Tragopogon pratensis* ssp. *pratensis*. I vegkanten stod en god del legesteinkløver *Melilotus officinalis* og gav fra seg sin karakteristiske søtaktige duft. Sandskrinneblom *Arabis arenosa* dukket også opp her, den ble forresten funnet flere steder langs ruten som ble fulgt. Denne heller uvanlige arten vokser det en god del av i dette området, spesielt langs jernbaneskinnene som går ut fra Eidanger stasjon.

Vel inne i "det grønne" stod skogstorkenebb *Geranium sylvaticum* (sankthansblomst) i begynnende blomstring, og minnet om at det snart var midtsommer. Mange ospetrær var felt eller gnagd på, så det var tydelig at bever fantes i nærheten. Den holdt nok til ved Herregårdsbekken som slynget seg et stykke nedenfor stien. Videre ble det sett bl.a. brunrot *Scrophularia nodosa*, hvitmaure *Galium boreale*, sneglebelg *Medicago lupulina*, fagerknoppurt *Centaurea scabiosa*, teiebær *Rubus saxatilis*, lintorskemunn *Linaria vulgaris*, firblad *Paris quadrifolia*, fredløs *Lysimachia vulgaris*, maiblom *Maianthemum bifolium* og det fine graset lundrapp *Poa nemoralis*. Det lot til at strutsevingene *Matteuccia struthiopteris* hadde hatt gode vekstforhold her, for det ble registrert noen kraftige eksemplarer av arten.

På et noe tørrere, åpent parti inne i skogen vokste kantkonvall *Polygonatum odoratum*, legeveronika *Veronica officinalis*, småsmelle *Silene rupestris*, smørbukk *Sedum telephium* ssp. *maximum* og tepperot *Potentilla erecta*, mens skogstjerneblomst *Stellaria nemorum*, trollbær *Actaea spicata*, hengeaks *Melica nutans*, skogstjerne *Trientalis europaea* og gauksyre *Oxalis acetosella* befant seg der skogen tetnet mer til igjen.

Der hvor stien kom opp like i nærheten av E 18 ved Moheim, ble en møtt med et "hav" av lupiner *Lupinus* i sin fineste skrud, de aller fleste av dem blå av farge. Det er nok Vegvesenet som har plantet dem i vegskråningen, og så har de spredd seg videre. En jordvoll på nedsiden av E 18 hadde mer variert flora med prestekrager *Leucanthemum vulgare*, engtjæreblom *Lychnis viscaria*, flekkgrisøre *Hypochoeris maculata*, storblåfjær *Polygala vulgaris*, kvastsveve *Hieracium cymosum* og reinfann *Tanacetum vulgare*.

Så gikk kursen mot toppen av Presteåsen. Den siste kneika var noe strabasjøs, men vel oppe på det høyeste punktet ble en belønnet med en fantastisk utsikt over Eidangerfjorden. Her passet det fint å ta en matpause. Noen oppdaget tre blomstrende eksemplarer av nattfiol *Platanthera bifolia*.

På vei tilbake til bilene ble det observert bl.a. myrfiol *Viola palustris*, løkurt *Alliaria petiolata*, vendelrot *Valeriana sambucifolia* ssp. *sambucifolia*, tysbast *Daphne mezereum*, skogkløver *Trifolium medium* og blader av blåveis *Hepatica nobilis*. Turen sluttet med å besøke et fornminne som ligger inne i området, en såkalt steinsetting der flere steiner er plassert i en stor ring. Dette kan ha vært en gravplass.

Røvika/Bøvrehalvøya i Brunlanes.

Onsdag 18. juni. Turleder: Trond Grøstad.
Referent: Christian Kortner.

Vi var hele 17 deltakere fra både Larviksavdelingen og TBF denne lyse junikvelden i Brunlanes. Dette området har vært besøkt i andre sammenhenger tidligere, men Trond guidet oss litt andre veier slik at vi fikk se nye, flotte steder. Terrenget veksler mellom skog, kratt, jordkanter, knatter, svaberg og strender med både rullestein og finere sedimenter. Her og der er det også myrete partier og dammer med mer eller mindre ferskvann som bidrar til mangfoldet. Spesielt "starrfolket" vet å sette pris på disse partiene!

I notert rekkefølge er de mest interessante(?) artene:

Honningkarse *Cardaria draba*, strandkvann *Angelica archangelica* ssp. *litoralis*, strandvortemelk *Euphorbia palustris*, sverdlilje *Iris pseudacorus*, nikkesmelle *Silene nutans*, hjertegras *Briza media*, taresaltgras *Puccinellia capillaris*, fjæresaltgras *Puccinellia maritima*, strandsnyltetråd *Cuscuta europaea* ssp. *halophyta*, gul frøstjerne *Thalictrum flavum*, sylarve *Sagina subulata*, flerårsknavel *Scleranthus perennis* og selsnepe *Cicuta virosa*.

Spesielt må nevnes en forglemmegei som flere av oss med klar røst hevdet måtte være bueforglemmegei *Myosotis laxa* ssp. *Baltica* etter nitid studering av medbrakte floraer. Ingen umulighet selvsagt, men som det står: "underartene er ikke klart adskilt".

Av starr nevnes:

Knortestarr *Carex otrubae*, stolpestarr *C. nigra* ssp. *juncella*, blåstarr *C. flacca*, engstarr *C. hostiana*, glisnestarr *C. distans* og duskstarr *C. disticha*.

Sommerekskursjon til Gotland.

Søndag 22. – lørdag 28. juni.

Det var godt over 30 deltakere på TBF's ukestur til Gotland. Det ble noen vellykkede dager med mange botaniske opplevelser. Disse dagene er det laget særskilt referat for.

Heggemyråsene i Melum.

Søndag 6. juli. Turleder: Christian Kortner.

Referent: Christian Kortner.

Vi samlet troppene, som denne gang utgjorde 7 håpefulle, ved Geiteryggen og satte kursen for Heggemyråsene. Etter avtale med grunneier fikk vi nøkler til en veibom og kunne fritt kjøre inn skogsveien, noe som kortet gåtiden betraktelig. Det var en varm sommerdag og behovet for tekstiler var lite hadde det ikke vært for en del menneskekjære insekter. Dette la øyensynlig ingen demper på humøret der vi steget i vei.

Den første virkelige stoppen var på ei flott myr som kunne vise fram flere godbiter. Her vokste både duskmyrull *Eriophorum angustifolium* og den mer uvanlige breimyrull *E. latifolium*. Rundsoldogg *Drosera rotundifolia*, smalsoldogg *D. anglica* og hybridene mellom disse to. Dikesoldogg *D. intermedia* vokste i de våteste partiene med åpent dynn side om side med mellomblærerot *Utricularia ochroleuca*. Sistnevnte hadde de fleste av oss ikke sett før, så den ble behørig fotografert.

Det som gjorde myra til et ekstra vakkert syn var alle orkidéene. Det var glidende overganger mellom flekkmarihand *Dactylorhiza maculata* ssp. *Maculata* og skogmarihand ssp. *fuchsii*. Der var også mange sumpmarihand *D. sphagnicola*.

Noen av orkidéene var uflekkete som sumpmarihand, men tydelig kraftigere med bredere blader. Om det er hybrider som er ute og går skal være usagt, men flotte var de! I tidligste laget for særlig blomsterprakt var rome *Narthecium ossifragum* og klokkeling *Erica tetralix*. En del forskjellige starr var å se, så som tvebustarr *Carex dioica* og stjernestarr *C. echinata*.

Vi var enige om at det måtte ligge ei ennå større myr litt lenger inne, og ruslet i vei innover. Det tok ikke lang tid å finne denne relativt store myra. Det var ikke alle de hittil nevnte artene vi gjenfant her, men i tillegg kunne vi notere brunmyrak *Rhynchospora fusca* og sivblom *Scheuchzeria palustris* før vi vendte nesen hjemover.

Hof i Vestfold.

Søndag 10. august. Turleder: Roger Halvorsen.

Dessverre foreligger ikke noe utfyllende referat fra denne turen, men det var til sammen 19 fram møtte fra både Larviksavdelingen og fra TBF. I et strålende sensommervær hadde vi flere stopp i Hof og omegn, og var også oppe ved Eikeren en tur. Det var mye flott å se, blant annet:

Kjempesoleie, gytjeblererot, kransmynte, storborre, lakrismjelt, skogstarr, skogfaks, skogsvingel, knopparve(småknopparve?), krusfrø, engklokke, ertevikke, ullurt, nubbestarr, småpiggeknoopp, vaniljerot og skoggråurt.

Helgetur til Tuddal.

Fredag 15. – søndag 17. august. Turlleder: Målfrid Ergon.

Referent: Kjell Thowsen.

Hogstul skulle vise seg å være et hyggelig sted å bo. Vi ble 11 stykker som møtte opp denne helgen. Kvelden gikk blant annet med til å interessere seg litt for gras. Gras på botanisk nivå. Vi var denne gang så heldige at formannen i Norsk Botanisk Forening, Even Woldstad Hanssen, var med oss. Allerede fredag holdt han et lite men godt forberedt innføringskurs for oss om nettopp gras, slik at vi skulle bli interessert i å fokusere mer på dette denne helgen.

Lørdag ble vi 15 personer, da noen som bodde på ei hytte i nærheten kom med. Turen skulle gå til Bondal og videre inn i Vikdalen mot Vindsjødammen. Underveis mellom Tuddal og Bondal stoppet vi først ved ei svært rik myr mellom veien og elva. Kongsspir og myrklegg var iøynefallende på denne myra. Men ellers kan nevnes dvergjamne, smalsoldogg, jåblom, sveltull, klubbstarr, gulstarr og beitestarr som noen andre arter derfra. I veikanten fantes prestekrager med rørformede randkroner.

Innerst i Vikdalen gikk vi en runde nord for veien og ned til Vindsjøen. Etterpå undersøkte vi en bergskrent og ei myr lite grann lenger nede i Vikdalen.

Noen interessante arter som kan nevnes fra disse områdene er bl.a. jåblom, dvergjamne, grønnburkne, fjell-lodnebregne, taggbregne, rynkevier, fjellsyre, setersyre, fjellarve, skogarve, fjellfrøstjerne, bergublom, rosenrot, bergfrue, rødsildre, stjernesildre, gulsildre, rødsildre, skåresildre, reinrose, flekkmure, nikkevintergrønn, fjellforglemmegei, fjellveronika, fjelløyentrøst, kongsspir, svarttopp, sumphaukeskjegg, bjønnbrodd, kranskonvall, kastanjesiv, sveltstarr, svartstarr, hårstarr, marigras, blårapp, geitsvingel, tettegras, fjelltistel, rabbesiv, rypebunke, polarsnelle, evjesoleie, perlevintergrønn, klokkevintergrønn og søterot.

Søndag gikk turen inn til Heddevatn nord i Bondal hvor vi fra tidligere visste det var en meget rik bergskrent. Derfra nevnes noen av artene: lusegras, fjellkråkefot, dvergjamne, grønnburkne, taggbregne, rynkevier, myrtevier, kildeurt, fjellarve, fjellsmelle, hvitsoleie, fjellfrøstjerne, polarkarse, rosenrot, rødsildre, stjernesildre, gulsildre, skåresildre, jåblom, reinrose, olavsstake, blålyng, søterot, snøsøte, fjellforglemmegei, bergveronika, fjellveronika, fjelløyentrøst, svarttopp, linnea, fjelltistel, turt, bjønnbrodd, korallrot, bergstarr, tranestarr, svartstarr, trådstarr og geitsvingel.

Det er også verdt å nevne at oppe i åsen ble det av noen funnet ferske spor etter bjørn. Kloremarker og lort.

Til tross for noen få, lette regnbyger som sjenerte litt, ble dette en riktig vellykket helg. Godt molteår og rette tid for disse var det også.

Jeg vil til slutt også nevne at gode lister er laget av Bjørn Erik om noen skulle være mer interessert i fullstendighet og stedsnøyaktighet omkring det vi fikk se.

Kveldstur til Leirkup og Storemyr.

Onsdag 20. august. Turleder: Kjell Thowsen.

Referent: Kjell Thowsen.

Det skulle bli en fin kveld for de 13 av oss som ville være med. Vi gikk ned ved fellehavna tilhørende Storemyr beitelag til Leirkup, langs denne et stykke og inn på Storemyr. Det var allerede blitt sterkt gjengrodd langs elva som ble gravd opp sist høst. Åkerugras som kvassdå, guldå, grønt hønsegras og vanlig hønsegras var det mye av, men også takrør, ikke uventet, i mengder. Selve elva undersøkte vi lite, men andemat, vassgro og kjempepigknopp fantes i mengder som tidligere. Inne i skogen var det flere steder godt med myk og stri kråkefot. Inne på den fine myra hvor hvitmyrak, rund- og smalsoldogg og tranebær finnes over det hele, kunne vi konstatere at det fremdeles fantes mange tuer med kystbjønnskjegg. Bjørn Erik har laget lange, utførlige lister både fra Leirkup, myr- og skogområdet og åkermarkene omkring.

Torgerød ved Hullvatn i Sannidal.

Søndag 24. august. Turleder: Tore Kjærra.

Referent: Bjørn Erik Halvorsen.

Vi parkerte i krysset ved Landsverk og gikk bilveien inn mot Torgerød. Underveis kunne vi påvise kransmynte *Satureja vulgaris* ssp. *vulgaris*, bergørkvein *Calamagrostis epigejos*, vassørkvein *Calamagrostis canescens* og krusetistel *Carduus crispus*. Vi passerte gården og fortsatte ned mot Hullvatn. Vi noterte oss vindeslirekne *Fallopia convolvulus*, norsk mure *Potentilla norvegica* ssp. *norvegica* og fjellrapp *Poa alpina*.

Nå var vi kommet ned mot myrområdene, og våtmarksartene begynte å dukke opp. Etter tur fant vi grøftesoleie *Ranunculus flammula*, brønnkarse *Rorippa palustris* ssp. *Palustris*, mjølkerot *Peucedanum palustre*, trådstarr *Carex lasiocarpa* og mannasøtgras

Glyceria fluitans. Vi krysset grøfta ved hjelp av en båt som lå der, og fortsatte videre mot den østre delen av strandenga. Vi så elvesnelle *Equisetum fluviatile*, myrklegg *Pedicularis palustris* ssp. *palustris*, hvitmyrak *Rhynchospora alba*, stjernestarr *Carex echinata*, stautpiggnopp *Sparganium emersum* og krypsiv *Juncus supinus* ssp. *supinus*.

Vi tok lunchen på en fjellknaus ute i myra. En litt atypisk blåtopp *Molinia caerulea* vakte en del debatt. Vi kunne nyte synet av blomstrende gule vannliljer *Nuphar lutea* ute i bukta. Etterpå gikk vi ut på myra igjen og fant sivblom *Scheuchzeria palustris*, flaskestarr *Carex rostrata*, sennegras *Carex versicaria* og brunmyrak *Rhynchospora fusca*.

Vi tok en liten runde i skogholtet på innsiden av myra før vi returnerte og fant bl. annet skjoldbærer *Scutellaria galericulata*, sumpmaure *Galium uliginosum* og stor myrmaure *Galium palustre* ssp. *elongatum*. Vi gikk tilbake til Torgerød og tok en tur opp på toppen av åsen. Vi fant finnskjegg *Nardus stricta*. Etterpå gikk vi ned på nordsiden av gården og fant trollbær *Actaea spicata*, blåveisblader *Hepatica nobilis* og firblad *Paris quadrifolia*.

Vi fortsatte over beitede enger mot Landsverk. Ved Landsverk blomstret moskuskattost *Malva moschata*. Langs gårdsveien tilbake til bilene fant vi også moskusjordbær *Fragaria muricata* og gullkløver *Trifolium aureum*.

Sopptur med oppmøte i Langangen.

Søndag 7. september. Turleder: Esther Broch.

Referent: Esther Broch.

Etter en bedrøvelig og tørr start på sopp høsten med lite sopp i skogen, ble årets sopptur svært våt, og det var en av grunnene til svært dårlig oppmøte. Det var kun turleder i tillegg til et nytt medlem med soppkontrollørstatus som møtte. Vi hadde på forhånd sondert terrenget og tok derfor turen til et gammelt, kjent sopptereng nord i Skien, hvor det alltid finnes sopp. Det store denne dagen ble et funn av keisersopp, som er svært sjelden og helt ukjent for turleder. Funnet er behørig innrapportert til de sentrale myndigheter.

Soppdag på Mule Varde.

Søndag 21. september.

Referent: Esther Broch.

Dette er et samarbeid med Hagelaget og Porsgrunn kommune. I år var det i tillegg til soppstilling og soppkontroll lagt opp til en sopptur om formiddagen. De samme to som var på vår egen tur møtte opp sammen med 12 andre soppinteresserte. Turen gikk til Kilebygda hvor vi fant en del matsopp. Etter turen dro de ansvarlige tilbake til Mule Varde hvor Porsgrunn kommunes soppkontroll ble avholdt i tillegg til den tidligere nevnte utstillingen av sopp.

Porsgrunns spesielle botanikk.

Foredragsholder: Bjørn Erik Halvorsen.

Onsdag 1. oktober på Mule Varde.

Møtearrangør: Porsgrunn Friluft- og Miljøråd.

Referent: Charlotte Bakke.

I regi av Porsgrunn Friluft- og Miljøråd ble det også denne høsten arrangert "grønne onsdagskvelder" på Mule Varde, der en rekke foreninger stod for programmene. I år startet møtekveldene opp 1. oktober, og "først ut" var vår forening med Bjørn Erik Halvorsen som holdt foredrag under tittelen "Porsgrunns spesielle botanikk". Han kunne fortelle de ca. 30 framførte at kystkommunen Porsgrunn kan skilte med mange plantearter, om lag 1.200 finnes her. Den store artsrikdommen skyldes mange ting, ikke minst spiller de geologiske forholdene en stor rolle. Grenland er interessant botanisk pga. sine områder med kalkfuruskog, en biotop vi ellers bare finner på Öland og Gotland, samt Oslo, der det meste er nedbygd. Den nære forbindelsen til havet gir rikt planteliv, vi har bl.a. strandenger som byr på spesielle arter. Og vi har mange ballastplanter, dvs. planter som ble brakt hit til landet i seilskutetiden via frø og plantedeler som fulgte jord og grus som ble brukt som ballast i skutene. I forbindelse med industriell virksomhet i seinere tid, har nyintroduserte plantearter dukket opp, f.eks. ved Hydro på Herøya.

TBF's prosjekt Floraatlas for Telemark som kartlegger truede og uvanlige planter i vårt fylke, ble så presentert. Det gir en geografisk oversikt over hvor disse plantene er å finne. Det dreier seg om ca. 300 arter totalt, hele 150 av disse forekommer i Porsgrunn. Bjørn Erik viste utbredelseskarter over mange plantearter, og som den ihuga fotograf han er, hadde han også med bilde av dem alle. Her kom det fram blomster som mange i forsamlingen aldri før hadde sett. Det ble vist arter fra skog, lavland og strandenger,

pluss at det var tatt med et utvalg av orkidéer og "nyinnvandrede" arter som er i ferd med å spre seg.

Endemiske opplevelser på Galapagos.

Foredragsholder: Kåre Sundal.

Mandag 27. oktober på Mule Varde.

Referent: Trond Risdal.

Sist sommer fikk Kåre Sundal anledning til å ta en tur til Ecuador og i tillegg en åtte dagers tur til Galapagos, som ligger isolert ca. 1000 km ut i Stillehavet. Øygruppen ble oppdaget i 1535 og ble gjort verdenskjent av Charles Darwin etter hans berømte reise i 1835. Det er det spesielle plante- og dyrelivet der, med mange endemiske arter, som har vakt særlig oppsikt. Begrepet "endemisk" hadde spesielt fanget Kåres interesse, og han kom med en fin drøfting av dette, spesielt med henblikk på Galapagos. Øygruppen er svært ung i geologisk perspektiv. En såkalt "hot-spot" under havplaten spyr jevnlig opp vulkansk lava som har bygget opp øygruppen i løpet av de siste 5 millioner år. Dyr og planter må derfor ha kommet fra fastlandet, enten med flytende treverk (pattedyr, reptiler, fugler, insekter og planter), med sjøfugler (levende planter, frø og insekter) eller med vind (frø, insekter og fugler).

Hvorfor er det så mange endemiske arter på Galapagos?

1. Genetisk isolasjon.
2. Dårlig spredning av arter ut fra Galapagos pga. kort tid og motstrøm til land.
3. Rask evolusjon, liten konkurranse og spesiell sammensetning.
4. Noen arter kan ha blitt utryddet på fastlandet.

Konklusjon: De fleste endemiske artene på Galapagos er terrestriske (landbaserte).

Vi fikk så se flotte lysbilder både av naturen, et svært godt lavalandskap med skjoldvulkaner i bakgrunnen, og av dyrelivet. Noe av det spesielle med artene er at de ikke er redde for mennesker. Det var lett å få nærbilder av fugler, reptiler som iguaner, kjempeskilpadder og firfisler, sjøløver som turdeltakerne dykket sammen med, og noen krabber med utrolige farger. Plantene var noe hemmet av tørketiden om sommeren, og mange trær hadde felt bladene. Typisk for plantelivet var sukkulente arter og en del kaktuser. Ellers fantes en del mangroveinnslag der saltvann kom opp i sprekker i lavadekket.

Til slutt fikk vi se noen bilder fra Ecuador, et utrolig frodig og spennende land som Kåre anbefalte på det varmeste.

20 tilhørere takker for en meget interessant aften.

Floraatlavskveld. Møteleder: Bjørn Erik Halvorsen.

Mandag 3. november på Mule Varde.
Referent: Christian Kortner.

14 potensielle bidragsytere til floraatlavet vårt hadde møtt fram for å høre hva Bjørn Erik hadde tenkt å ta for seg denne kvelden. Vi fikk en meget interessant gjennomgang av utvalgte arter fra erkeblomst-, gjøkesyre- og storkenebbfamilien. Bilder av artene samt overheads av utbredelseskartene gav oss en flott og nyttig kveld. Flere innspill om nye funnsteder for de aktuelle artene ble nevnt, så nå er det bare opp til hver enkelt å få registrert koordinatene i floraatlavet!

“Jeg velger meg” og syltetøykveld.

Torsdag 20. november på Mule Varde.
Referent: Bjørn Erik Halvorsen.

17 var møtt opp til kombinert “jeg velger meg”- og syltetøymøte.

Bjørn Erik åpnet med noen ting fra Styret:

1. Vi har mottatt en bok fra Landbruksforlaget: Vilde vekster, kulturhistoriens røtter. Denne ble lagt fram til gjennomsyn.
2. Vi etterlyste om noen var villige til å hjelpe til ved julemøtet på Sundjordet Idrettsforenings klubbhus.
3. Vi etterlyste om noen var villige til å delta i en arrangementskomité for møtene, i og med at vi nå må ordne alt selv.

Harald Stendalen åpnet med en serie fra **Hardangervidda**. Han har i mange år tilbrakt en uke tidlig på høsten i grenseområdene mellom Telemark og Buskerud for å fiske og nyte fjell-livet. Det var en rekke fine bilder fra områdene ved Blyvarden og Kvenna. Planteinnslagene bestod av sildrearter, grønnkurle, fjellsmelle og andre fjellplanter som finnes i området. Harald kom også inn på gullris, som gir livsgrunnlag for flest insektarter i Norge. Han avsluttet med et bilde av Hårteigen i solnedgang.

Kjell Thowsen tok opp to temaer denne kvelden. Det første var **grasarter**. I alt har han bilder av 151 grasarter, og han hadde tatt med 75 av dem. Gras er vanskelig å fotografere. Ofte er det små detaljer som det er viktig å få med seg. Derfor gir ofte miljø-

bilder et minst like godt inntrykk av graset. Det ble en spennende gjennomgang med bilder fra Norge, Sverige og Danmark.

Kjells andre tema var en "bestilling" fra TBF's styre. Det er **ferskvannets år** i år, så derfor ønsket vi et innslag om planter knyttet til ferskvann og fuktige områder. Kjell begynte med arter som kalmusrot og myrkongle. Vi fikk se hornblad fra Børsesjø, myrflatbelg fra Öland, sjøgull fra Bornholm, pilblad fra Sønderjylland, pluss en rekke andre arter. Han avsluttet med dansk iris som i Norden bare finnes ved Øresund.

Esther tok seg av **syttetøykvelden** som fulgte etterpå. En rekke personer hadde tatt med seg prøver. Og mye spennende var det. Godt smakte det også. En takk sendes til alle som hadde tatt med seg prøver. Vi hadde ikke fru Olsen til å steke vafler i år, så derfor hadde Esther kjøpt loff og julekake isteden.

Julemøte med bilder fra sommerekursjonen.

Fredag 12. desember i Sundjordet Idrettsforenings klubbhus.

Referent: Trond Risdal.

Det tradisjonelle julemøtet ble avviklet med hele 41 deltakere som kom for å spise kaker, ønske hverandre god jul og å se lysbilder fra sommerens ekskursjon til Gotland. Som tidligere hadde vi også i år langveisfarende gjester.

Rolf Ergon startet med sine digitale bilder via PC og videokanon, og en ny verden åpnet seg for oss med muligheter for bl.a. å zoome inn på de ørsmå detaljene i plantene. Bjørn Erik Halvorsen fortsatte så med sine lysbilder fra dag til dag på Gotland, her var som vanlig mye fint. Kaffe og mange nydelige julekaker fulgte, og Gerda Stokkland leste opp sitt referat fra opplevelsene på Gotland. Etter mat og drikke fulgte først Christian Kortner opp med supplerende og som vanlig utsøkte bilder, og Kjell Thowsen viste oss noe av det vi ikke så denne gang. Til slutt viste Else Liv Thorsen noen bilder med litt videre perspektiv enn rett ned på bakken. Vi fikk se både dyr og landskap. Kari Granheim, som var "førstereis", hadde tatt med sin egen mappe med blomsterbilder fra turen, karter m.m. Det var veldig flott og imponerende laget. Esther fortalte til slutt om planene for neste sommers ekskursjon, som går til **Bøverdalen**, og ønsket alle vel hjem etter en meget vellykket aften.

